

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

CANLLAWIAU I AELODAU'R CYNULLIAD

AR

GOFRESTRU A DATGAN

BUDDIANNAU ARIANNOL A

BUDDIANNAU ERAILL AELODAU

Cynnwys

ADRAN 1	CYFLWYNIAD A'R FFRAMWAITH STATUDOL
ADRAN 2	BUDDIANNAU UNIONGYRCHOL AELODAU - RhS 4.1- 4.5
	2.1 Cofrestr Buddiannau Aelodau
	2.2 Cofrestru - y Wedd Ymarferol
	2.3 Datgan Buddiannau Aelodau

	2.4 Datgan - y Wedd Ymarferol
ADRAN 3	BUDDIANNAU ANUNIONGYRCHOL AELODAU -Penderfyniad gan y Cynulliad
ADRAN 4	EIRIOLAETH AM DÂL - RhS 4.6
ADRAN 5	PLEIDLEISIO - RhS 4.7
ADRAN 6	CYTUNDEBAU CYFLOGI - RhS 4.10
ADRAN 7	METHIANT I GYDYMFFURFIO RhS 4.8 & 4.9, RhS 16.1(i), ADRAN 72(6)
	6.1 Peidio â chydymffurfio - buddiannau uniongyrchol
	6.2 Gwahardd Aelodau a thynnu hawliau a breintiau yn ôl
	6.3 Peidio â chydymffurfio - buddiannau anuniongyrchol
	6.4 Pwyllgor Safonau - RhS 16
	6.5 Trefn Gwyno'r Cynulliad
ATODIAD	CATEGORÏAU BUDDIANNAU Y DYLLID EU COFRESTRU/DATGAN

## ADRAN 1: CYFLWYNIAD A'R FFRAMWAITH STATUDOL

1.1 Cymeradwywyd y canllawiau hyn gan y Cynulliad ar x XXXX 2001. Mae'n disodli'n gyfan gwbl y ddogfen wreiddiol "Canllawiau i Aelodau'r Cynulliad ar Gofrestru a Datgan

Buddiannau Ariannol a Buddiannau Eraill Aelodau" a gymeradwywyd gan y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai 1999.

1.2 Diben y canllawiau hyn yw cynorthwyo'r Aelodau i gyflawni'r dyletswyddau a roddir arnynt gan adran 72 Deddf Llywodraeth Cymru 1998 ("y Ddeddf"), rheol sefydlog 4 y Cynulliad a phenderfyniad y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai mewn perthynas â buddiannau anuniongyrchol. Nid ydynt fodd bynnag yn cymryd lle'r Ddeddf, rheol sefydlog 4 na phenderfyniad y Cynulliad, y mae'n rhaid i Aelodau gydymffurfio â hwy wrth gofrestru eu buddiannau yn y lle cyntaf a'u hadolygu wedyn a'u datgan. Mae'r cyfeiriadau yn y canllawiau hyn at drafodion y Cynulliad yn cynnwys cyfeiriadau at drafodion ei bwyllgorau a'i is-bwyllgorau.

1.3 Mae Adran 72(6)(a) Deddf Llywodraeth Cymru yn ei gwneud yn drosedd, a allai ddenu dirwy heb fod yn uwch na lefel 5 ar y raddfa safonol, os bydd Aelod yn cymryd rhan mewn unrhyw drafodion yn y Cynulliad heb fod wedi cydymffurfio â, neu yn groes i, y Ddeddf a'r rheolau sefydlog ar gofrestru a datgan buddiannau, pleidleisio ac eiriolaeth am dâl.

1.4 Mae'r cyfrifoldeb am gydymffurfio â'r dyletswyddau a roddir arnynt yn gorffwys yn llwyr ar yr Aelodau, er y gallant geisio cyngor y Llywydd, y Clerc neu aelodau o'i staff.

1.5 Prif elfennau rheol sefydlog 4 y Cynulliad yw:

- RhS 4.1 - cofrestru buddiannau mewn cofrestr sy'n agored i'w harchwilio gan y cyhoedd, a rhoi cytundebau cyflogi i'r Llywydd;
- RhS 4.5 - datgan buddiannau perthnasol cyn i Aelod gymryd rhan mewn unrhyw drafodion yn y Cynulliad;
- RhS 4.6 - gwaharddiad ar eiriolaeth am dâl mewn unrhyw drafodion yn y Cynulliad;
- RhS 4.7 - gwaharddiad ar bleidleisio mewn perthynas ag unrhyw fuddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru neu ei ddatgan lle bo'r penderfyniad yn debygol o arwain at fantais ariannol uniongyrchol i'r Aelod sy'n fwy na'r fantais a ddaw i ran y personau y byddai'r penderfyniad yn effeithio arnynt yn gyffredinol;
- RhS 4.8 - posibilrwydd o wahardd Aelodau a thynnu hawliau'n ôl, i'r rheini nad ydynt yn cydymffurfio â'r rheolau sefydlog (yn ogystal â phennu sancsiynau troseddol);
- RhS 4.10 - gofynion yn ymwneud â ffurf cytundebau cyflogi sy'n golygu darparu gwasanaethau yn rhinwedd swydd yr Aelod fel Aelod o'r Cynulliad, ac â rhoi cytundebau o'r fath i'r Llywydd.

Edrychir yn fanwl ar y darpariaethau hyn yn Adrannau 2 a 4-7 y canllawiau hyn.

1.6 Mae'r Atodiad at reol sefydlog 4 yn pennu y gall y Cynulliad bennu drwy benderfyniad

ddiffiniadau, terfynau neu werthoedd mewn perthynas â'r categorïau buddiannau a nodir yn yr Atodiad. Cafodd y rhain eu pennu mewn penderfyniad gan y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai 1999.

1.7 Roedd penderfyniad y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai 1999 hefyd yn pennu gofynion ychwanegol (h. y. y tu hwnt i'r rheini yn y rheolau sefydlog) mewn perthynas â "Buddiannau Anuniongyrchol". Caiff y rhain eu hystyried yn Adranau 3 a 7 y canllawiau hyn. Gan fod buddiannau anuniongyrchol wedi'u pennu mewn penderfyniad yn hytrach nag yn y rheolau sefydlog nid ydynt o fewn cwmpas adran 72, gan gynnwys sancsiynau troseddol adran 72(6) y Ddeddf. Gallai methiant i gydymffurfio, fodd bynnag, fod yn destun cwyn i'r Pwyllgor Safonau - gweler RhS 16.1(i).

## ADRAN 2 - BUDDIANNAU UNIONGYRCHOL AELODAU

Manylir ar fuddiannau uniongyrchol yn rheol sefydlog 4 a'r Atodiad at y rheol sefydlog. Nid yw'r darpariaethau yn ddewisol nac yn wirfoddol; mae methiant i gydymffurfio â'r rheolau sefydlog a chymryd rhan mewn trafodion yn dramgwydd troseddol yn unol ag adran 72(6) y Ddeddf. Oherwydd y gofyniad yn rheol sefydlog 4.4 i roi gwybod am unrhyw fuddiannau newydd neu newid mewn buddiannau cyn pen 4 wythnos i'r newid/buddiant ddigwydd, cynghorir Aelodau i adolygu eu buddiannau'n rheolaidd ac yn flynyddol o leiaf erbyn 1 Gorffennaf bob blwyddyn.

### 2.1 Cofrestr Buddiannau Aelodau - RhS 4.1 a 4.2

O dan adran 72(1) y Ddeddf mae'n ofynnol cael cofrestr o fuddiannau Aelodau'r Cynulliad ac i Aelodau'r Cynulliad gofrestru buddiannau o'r fath (fel y'u diffinnir yn y rheolau sefydlog) yn y gofrestr honno. Y polisi y tu ôl i'r gofyniad am gofrestr yw rhoi gwybod ar sail barhaus i Aelodau'r Cynulliad a'r cyhoedd am y buddiannau ariannol hynny a'r buddiannau eraill sydd gan Aelodau unigol y gellid tybio eu bod yn dylanwadu ar eu hymddygiad neu weithredoedd yn y Cynulliad. Mae'r atodiad at y rheolau sefydlog yn pennu'r categorïau o fuddiannau y mae'n rhaid eu cofrestru. Mae cymryd rhan mewn trafodion, heb gofrestru'r buddiannau a bennir yn yr atodiad, yn drosedd o dan Adran 72(6)(a) Deddf Llywodraeth Cymru. Nid yw canllawiau ac unrhyw gyngor a roddir gan y Llywydd a/neu ei Swyddfa yn ddehongliad awdurdodol o'r gofynion sy'n deillio o'r Ddeddf a'r rheolau sefydlog. Mae'r dehongliad cyfreithiol yn gorffwys yn derfynol gyda'r Llysoedd.

Efallai y bydd rhai Aelodau yn penderfynu mabwysiadu arfer o gofrestru buddiannau nad oes gorfodaeth arnynt i'w cofrestru, e.e. lletygarwch y mae ei werth yn is na'r trothwy o 0.5% o gyflogau Aelodau. Nid oes dim i rwystro hyn, er y gallai arwain at lunio cymariaethau anffafriol rhwng y rheini sy'n cyflawni gofynion y Ddeddf a'r rheolau sefydlog yn briodol a'r rheini sy'n dewis rhagori arnynt.

### 2.2 Cofrestru - y wedd ymarferol - RhS 4.3 & 4.4

Yn ôl rheol sefydlog 4.3 mae'n rhaid i Aelodau lenwi ffurflen gofrestru a'i chyflwyno i'r Llywydd cyn pen wyth wythnos i dyngu'r llw neu roi'r cadarnhad cyfatebol. Cyfrifoldeb yr Aelodau wedyn yw rhoi gwybod am newidiadau yn eu buddiannau cofrestradwy cyn pen pedair wythnos i bob newid ddigwydd.

Mae cynnwys y gofrestr ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd. Rhoddir copi wedi'i ddiweddarau ar safle'r Cynulliad ar y we bob chwarter a gellir archwilio copi yn adeilad y Cynulliad (drwy'r Swyddfa Gyflwyno) neu drwy'r Fewnwyd (Ardal yr Aelodau/Manylion Aelodau/Buddiannau). Gellir darparu copiau o gofnodion unigol yn y Gofrestr drwy wneud cais yn unol ag adran 119 y Ddeddf.

### 2.3 Datgan buddiannau Aelodau - RhS 4.5

Mae'r rheol sefydlog sy'n ymwneud â datgan buddiant yn ehangach ei chwmpas na'r rheolau sefydlog sy'n ymwneud â chofrestru buddiannau. Yn ogystal â buddiannau cyfredol (h.y. y rheini yn y gofrestr gyfredol neu fuddiannau a gaffaelwyd dros y pedair wythnos flaenorol), mae gofyn i Aelodau ddatgan buddiannau perthnasol y *maent efallai yn disgwyl* eu cael cyn cymryd rhan mewn unrhyw drafodion yn y Cynulliad os yw'r buddiant mewn unrhyw fater y mae a wnelo'r trafodion ag ef. Y prif bolisi y tu ôl i'r gofyniad i ddatgan diddordeb yw sicrhau bod Aelodau'r Cynulliad a'r cyhoedd yn ymwybodol o unrhyw fuddiant ariannol neu fuddiant arall y gellid yn rhesymol tybio ei fod yn berthnasol i'r trafodion y mae'r Aelod am siarad ynddynt.

Mae cymryd rhan mewn trafodion heb ddatgan unrhyw fuddiannau perthnasol cyfredol sydd gan Aelod fel y'u pennwyd yn yr atodiad at y rheolau sefydlog yn drosedd o dan adran 72(6) (a) Deddf Llywodraeth Cymru. Nid yw methiant i ddatgan buddiant i'r dyfodol yn dramgwydd troseddol o dan y Ddeddf ond gallai fod yn destun cwyn i'r Pwyllgor Safonau o dan reol sefydlog 16.1 (I).

Gall buddiannau a ddisgwylir i'r dyfodol fod yn fwy sylweddol na buddiannau cyfredol ac mae didwylledd yn hanfodol. Lle bo Aelod, er enghraifft, yn trafod is-ddeddfwriaeth neu'n gwneud sylwadau ar fater y gall yr Aelod yn rhesymol ddisgwyl mantais ariannol bersonol ohono o'r math a bennir yn yr Atodiad at RhS 4, rhaid gwneud datganiad. Wrth benderfynu a yw buddiant posibl i'r dyfodol yn ddigon pendant fel bod angen ei ddatgan, y gair allweddol yn y rheol y mae'n rhaid i'r Aelod ei chadw mewn cof yw "disgwyl". Lle bo cynlluniau neu faint ymwneud Aelod mewn prosiect wedi mynd y tu hwnt i obeithion neu ddyheadau amwys ac wedi cyrraedd y cam lle mae yna ddisgwyliad rhesymol y ceir buddiant cofrestradwy, yna dylid gwneud datganiad yn egluro'r sefyllfa. Lle bo'r buddiant y cyfryw fel bod rhaid ei ddatgan cyn siarad, dylai Aelodau sicrhau hefyd eu bod yn cydymffurfio â'r rheolau ar bleidleisio (rheol sefydlog 4.7).

I'r diben o wneud datganiadau, mae trafodion, yn ogystal â dadleuon yng nghyfarfodydd

Ilawn y Cynulliad, yn cynnwys dadleuon mewn pwyllgorau ac is-bwyllgorau a chyfarfodydd pwyllgorau ac is-bwyllgorau lle gwrandewir ar dystiolaeth. Dylid datgan buddiant os yw oddi mewn i gategori a bennir yn yr atodiad at reol sefydlog 4 ac os yw mewn unrhyw fater y mae'r a wnelo'r trafodion ag ef. Cyfrifoldeb yr Aelod yw barnu a yw buddiant yn ddigon perthnasol i drafodiad neilltuol fel bod yn rhaid ei ddatgan.

Yn ôl RhS 4.5 rhaid gwneud y datganiad yn llafar ac oherwydd darpariaethau adran 72(2) y Ddeddf, (yn ôl pob golwg) dylid gwneud datganiad ar bob achlysur y trafodir mater.

Ymddengys mai'r egwyddor sylfaenol yw y dylai Aelodau ddatgan buddiannau perthnasol bob tro y maent yn cymryd rhan mewn trafodion yn y Cynulliad h.y.

- *Mewn cyfarfod llawn* - cyn i aelod siarad am y tro cyntaf ar bob eitem ar yr agenda ond nid bob tro y mae'n siarad wedyn yn ystod eitem benodol o fusnes.
- *Mewn Pwyllgor* - ar ddechrau pob cyfarfod Pwyllgor.

Cyhyd â bo'r manylion (gan gynnwys unrhyw symiau perthnasol) yn y Gofrestr Buddiannau nid oes raid i'r Aelod ond cyfeirio at y buddiannau a'r ffaith bod y buddiannau i'w gweld yn y Gofrestr. Os yw'r datganiad yn ymwneud â buddiannau un ai nad ydynt yn y Gofrestr eto neu eu bod yn rhai y mae'r Aelod yn disgwyl eu cael yn y dyfodol, yna bydd gofyn rhoi'r manylion llawn (gan gynnwys unrhyw symiau perthnasol) yn y datganiad.

Dylai'r datganiad roi digon o wybodaeth i alluogi'r gwrandawr i ddeall natur y buddiant sy'n cael ei ddatgan; nid yw'n ddigon dweud "Mae gennyf fuddiant yn y mater o dan drafodaeth". Rhaid i'r datganiad nodi'r math o fuddiant dan sylw. Er enghraifft "Rwyf yn ffermwr gyda buddiannau mewn tir neu anifeiliaid y byddai'r cynllun yn effeithio arnynt" neu "Rwyf yn berchen t^y yn yr ardal yr effeithir arni gan y cynllun sy'n cael ei ystyried" neu "Rwyf yn aelod o fwrdd un o'r cyrff y byddai'r penderfyniad hwn yn effeithio arnynt". Os oes gan aelod fwy nag un buddiant rhaid datgan pob un, e.e. "Rwyf yn ffermwr a byddai'r cynllun yn effeithio ar fy nhir ac yr wyf hefyd yn berchen t^y y mae fy rhieni'n byw ynddo y byddai'r cynllun yn effeithio arno".

Er nad oes unrhyw ffurf arbennig o eiriau yn ofynnol, cyhyd â bo'r datganiad yn glir, efallai y byddai o fudd i'r Aelodau foddelu eu datganiad ar yr isod:

"Gadeirydd (*neu Mr. Llywydd, fel y bo'n berthnasol*). Hoffwn ddatgan diddordeb yn y mater sy'n cael ei drafod. Rwyf yn ffermwr a byddai'r cynllun yn effeithio ar fy nhir (*neu fel sy'n berthnasol*). Mae'r manylion wedi'u cofnodi yng nghofrestr buddiannau'r aelodau."

Fodd bynnag, mae'r prif gyfrifoldeb am benderfynu pa un y dylid gwneud datganiad yn gorffwys gyda'r Aelod unigol.

## ADRAN 3 - BUDDIANNAU ANUNIONGYRCHOL

### 3.1 Penderfynodd y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai 1999:

"y dylai buddiannau anuniongyrchol Aelodau mewn materion y manylir arnynt yn Atodiad A at reolau sefydlog y Cynulliad neu mewn materion o'r math hwnnw gael eu cofrestru a'u datgan yn unol ag adran 72 Deddf Llywodraeth Cymru a rheol sefydlog 4.1 pe gallai eraill a wyddai am y buddiant dybio'n rhesymol y gallai ddylanwadu ar y modd y byddai'r Aelod yn ymgymryd â busnes y Cynulliad. Eglurir natur y buddiannau anuniongyrchol y cyfeiria'r penderfyniad hwn atynt yn y canllawiau".

3.2 Mae gan Aelod fuddiant anuniongyrchol pan fo'r Aelod yn gwybod bod gan berson arall fuddiant sydd wedi'i nodi yn unrhyw un o'r categorïau yn Atodiad A at RhS 4 yn y mater dan sylw a bod perthynas o natur bersonol yn bodoli rhwng yr Aelod a'r person arall hwnnw. Mae buddiant anuniongyrchol yn cynnwys, er enghraifft, fuddiant priod, buddiannau aelod arall o deulu agos yr Aelod a buddiannau cymar personol.

3.3 Dim ond os yw buddiant o'r fath yn hysbys i'r Aelod ac y gallai eraill sy'n gwybod am y buddiant dybio'n rhesymol y gallai ddylanwadu ar y modd y gweithreda'r Aelod yn y Cynulliad y mae angen ei gofrestru a'i ddatgan.

3.4 Nid yw cymryd rhan mewn trafodion, heb fod wedi cofrestru buddiannau ychwanegol o'r fath, yn drosedd o dan adran 72(6) y Ddeddf ond gallai fod yn destun cwyn i'r Pwyllgor Safonau Ymddygiad (drwy'r Llywydd) o dan reol sefydlog 16.1(i).

3.4 Gweler paragraff 7.3 ar beidio â chydymffurfio.

## ADRAN 4 - EIRIOLAETH AM DÂL - RhS 4.6

### *Ymwneud yr Aelod*

4.1 Mae Deddf Llywodraeth Cymru a rheol sefydlog 4.6 yn gwahardd eiriolaeth am dâl. Ni chaiff unrhyw Aelod gymryd tâl am eiriol na chychwyn unrhyw achos neu fater yn y Cynulliad ar ran unrhyw gorff nac unigolyn. Mae hyn yn golygu na chaiff Aelod, yn gyfnewid am dâl neu elw mewn da, eiriol na chychwyn unrhyw achos neu fater drwy siarad mewn trafodion, pleidleisio, cyflwyno cwestiwn llafar neu ysgrifenedig, cyflwyno cynnig, cyflwyno neu gynnig gwelliant i gynnig neu is-ddeddfwriaeth, cyflwyno neu lofnodi datganiad barn ysgrifenedig, nac annog cyd-Aelod i wneud hynny. Dylai Aelodau nodi bod y gwaharddiad yn sefyll hefyd lle bo'r taliad neu'r elw yn un a dderbynnir gan briod yr Aelod neu y disgwylir i'r priod ei dderbyn gyda gwybodaeth yr Aelod.

4.2 Nid yw'r rheol sefydlog yn atal Aelod rhag dal buddiant allanol gyda thâl fel

cyfarwyddwr, ymgynghorydd, neu gynghorydd, neu drwy ryw gymhwyster arall, pa un a oes a wnelo buddiannau o'r fath ag aelodaeth o'r Cynulliad ai peidio. Nid yw chwaith yn atal Aelod rhag cael ei noddi gan undeb llafur neu unrhyw gorff arall, na rhag dal unrhyw fuddiant arall cofrestradwy, na rhag derbyn lletygarwch fel rhan o'i ddyletswyddau ef neu ei dyletswyddau hi ar ran y Cynulliad boed hynny yn y Deyrnas Unedig neu dramor. Nid yw chwaith yn atal unrhyw Aelod rhag bod yn gynghorydd sy'n derbyn tâl ar faterion y Cynulliad, na rhag derbyn unrhyw fath o dâl gan unrhyw gorff allanol.

4.3 Fodd bynnag, ym mhob achos rhwystrir yr Aelod gan y RhS rhag gweithredu mewn unrhyw ffordd y cyfeirir ati yn RhS 4.6 mewn unrhyw drafodion yn y Cynulliad neu ei bwyllgorau.

### *Ymwneud ag Aelodau eraill*

4.4 Ni chaniateir i Aelodau, am dâl neu elw fel a ddisgrifir uchod, annog unrhyw Aelod arall i eiriol na chychwyn unrhyw achos na mater yn nhrefodion y Cynulliad.

4.5 Megis gyda'r rheolau sefydlog sy'n ymdrin â chofrestru a datgan buddiannau, mae'r prif gyfrifoldeb am gadw at y rheol yn erbyn eiriolaeth am dâl yn gorffwys gyda'r Aelod unigol.

## **ADRAN 5: CYFYNGIADAU PLEIDLEISIO - RhS 4.7**

5.1 O dan reol sefydlog 4.7, lle bo gan Aelod fuddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru neu ei ddatgan o dan RhS 4 ni chaniateir i'r Aelod bleidleisio pe gallai'r penderfyniad mewn perthynas â'r buddiant hwnnw arwain at fantais **ariannol uniongyrchol** i'r Aelod sydd yn fwy na'r fantais a ddeuai i ran personau yr effeithir arnynt gan y penderfyniad yn gyffredinol. Fel arall, caiff Aelodau bleidleisio yn nhrefodion y Cynulliad. Megis gyda'r gofyniad i gofrestru a datgan buddiannau, mae methiant i gydymffurfio â rheol sefydlog 4.7 ar y mater hwn yn drosedd o dan Adran 72(6)(a) Deddf Llywodraeth Cymru.

5.2 Nid oes ateb clir ar gyfer pob sefyllfa. Gall fod yn anodd iawn i Aelod fod yn glir, wrth bleidleisio, pwy yw'r personau yr effeithir arnynt neu y gellid effeithio arnynt gan y penderfyniad yn gyffredinol ac a allai'r Aelod hwnnw elwa'n uniongyrchol yn ariannol yn fwy na phersonau o'r fath yn gyffredinol.

5.3 Mae dau gwestiwn i'w hystyried:

*Y cyntaf* yw a yw'r mater neilltuol y pleidleisir arno yn y Cynulliad neu mewn Pwyllgor yn



cynnwys penderfyniad a allai effeithio ar fuddiant y mae gofyn ei gofrestru neu ei ddatgan o dan yr Atodiad at y Rheol Sefydlog. Yn gyffredinol (ond nid yn gyfan gwbl), buddiannau ariannol yw'r buddiannau hynny. Ni fyddai pob mater y pleidleisid arno gan Bwyllgor, neu gan y Cynulliad, yn golygu canlyniad o'r fath. Er enghraifft, gallai argymhelliad i Ysgrifennydd Cynulliad neu i'r Cynulliad gan Aelod sy'n ffermwr o blaid gweithredu mewn modd neilltuol (e.e. mabwysiadu cynllun i gynorthwyo amaethyddiaeth) gael ei ystyried yn rhywbeth sydd â gogwydd o leiaf tuag at fuddiant ariannol uniongyrchol. Ni fyddai mynegi barn yn gyffredinol am faterion amaethyddol yn cael ei ystyried felly.

*Yr ail* gwestiwn yw a fyddai penderfyniad "yn debygol o arwain at fantais ariannol uniongyrchol i'r Aelod sy'n fwy na'r fantais a ddeuai i ran y personau y byddai'r penderfyniad yn effeithio arnynt yn gyffredinol". Dyma agwedd anoddaf y ddarpariaeth. Yr hyn sy'n anodd yw penderfynu pwy yw'r "personau y byddai'r penderfyniad yn effeithio arnynt yn gyffredinol" a allai gael mantais ariannol o'r mater. Er enghraifft, mewn perthynas â mater ffermio, pe bai hynny'n golygu "poblogaeth Cymru" ni allai unrhyw ffermwr bleidleisio ar fater sy'n effeithio ar incwm ffermwyr. Mae'n annhebygol felly mai dyma fwriad y rheol sefydlog. Mae'n fwy tebygol o olygu unrhyw bersonau neilltuol yr effeithir arnynt gan benderfyniad neilltuol. E.e. ffermwyr mewn ardal lle mae cynllun grantiau amaeth-amgylcheddol yn cael ei awgrymu. Ar ôl canfod pwy yw'r personau y cwestiwn wedyn yw a allai'r Aelod gael mwy o fantais ariannol uniongyrchol na'r personau hynny yn gyffredinol. Er enghraifft, gan fod buddiant cofrestradwy Aelod yn cyflawni rhai amodau grant yn arbennig o dda, gallai Aelod sy'n ffermwr fod mewn sefyllfa neilltuol i elwa mwy o gynllun grantiau lleol arfaethedig na ffermwyr eraill yn yr ardal honno. Gallai hynny rwystro'r aelod rhag pleidleisio mewn perthynas â'r cynllun hwnnw.

5.4 Mae'r Pwyllgor Safonau wedi cymeradwyo'r cyngor isod: Ni ddylech bleidleisio os gallai'r penderfyniad arwain at fantais ariannol uniongyrchol i chi sy'n "fwy na'r fantais a ddeuai i ran y personau y byddai'r penderfyniad yn effeithio arnynt yn gyffredinol". Mae hyn yn golygu:

- a. Y gallwch bleidleisio felly os ydych yn fodlon mai buddiant anuniongyrchol yn unig fyddai eich buddiant chi; fel a fyddai'n wir os mai aelod o'ch teulu fyddai'r unig fuddiolwr uniongyrchol.
- a. Hyd yn oed pe baech yn fuddiolwr uniongyrchol, gallech bleidleisio oni bai y gallai mwy o fudd ddod i chi nag i'r bobl yr effeithir arnynt yn gyffredinol.

Mae'r pwynt olaf hwn yn anodd i'w ddehongli'n union ac fel yr eglurwyd uchod yr unig gyngor diogel i Aelod o reidrwydd yw "os ydych yn ansicr, peidiwch â phleidleisio".

## ADRAN 6: CYTUNDEBAU CYFLOGI - RhS 4.10

6.1 Rhaid i unrhyw Aelod sydd wedi gwneud cytundeb, neu sy'n bwriadu gwneud cytundeb, sy'n golygu darparu gwasanaethau yn rhinwedd swydd yr Aelod fel Aelod o'r Cynulliad sicrhau bod y cytundeb

- yn peidio â mynd yn groes i baragraff 4.6 (gwahardd eiriolaeth gyda thâl)
- yn ysgrifenedig
- yn nodi natur y gwasanaethau sydd i'w darparu
- yn pennu'r tâl neu'r fantais y mae'r Aelod i'w derbyn.

6.2 Mae gofyn i'r Aelod roi copi o'r cytundeb i'r Llywydd cyn pen 4 wythnos. Bydd cytundebau cyflogi yn agored i'w harchwilio gan Aelodau'r Cynulliad a chan y cyhoedd. Ni chaiff cytundebau eu cyhoeddi na'u rhoi ar safle'r Cynulliad ar y we ond byddant yn agored i'w harchwilio gan Aelodau'r Cynulliad a'r cyhoedd drwy wneud cais.

6.3 Mae'r gofyniad i gytundebau fod yn ysgrifenedig ac iddynt gael eu rhoi i'r Llywydd yn berthnasol i unrhyw drefniant lle gall Aelod gynnig cyngor yngl<sup>^</sup>yn â materion y Cynulliad. Er enghraifft, byddai'n rhaid i ymrwymiad parhaus am dâl i gynhyrchu colofn mewn papur newydd neu gymryd rhan mewn rhaglen radio neu deledu am faterion yn ymwneud â'r Cynulliad fod yn destun cytundeb ysgrifenedig. Nid yw'r RhS yn mynnu bod yn rhaid i ymrwymiad o'r fath fod ar ffurf cytundeb ysgrifenedig os nad oes a wnelo ei destun â materion y Cynulliad o gwbl. Efallai na fydd angen i alwadau achlysurol lle nad oes ymrwymiad parhaus i ddarparu gwasanaeth, megis cyfweliadau materion cyfoes neu newyddion arbennig neu ymddangosiad ysbeidiol ar banel, fod yn destun cytundeb ysgrifenedig ond byddai angen cofrestru unrhyw dâl a dderbynnir am alwadau o'r fath o dan gategori 2.

6.4 Efallai na fydd bob amser yn amlwg ar unwaith a yw cytundeb neilltuol i ddarparu gwasanaethau yn deillio o, neu'n ymwneud ag, aelodaeth o'r Cynulliad. Bydd yna achosion y mae'n anodd eu categoreiddio. Efallai fod rhai Aelodau, er enghraifft, yn rhoi cyngor ar faterion y Cynulliad yn achlysurol fel rhan o gytundeb cyflogi llawer ehangach sy'n ymdrin â materion nad oes a wnelont o gwbl â'r Cynulliad. O dan yr amgylchiadau hyn, mater i Aelod unigol yn y lle cyntaf yw penderfynu a fyddai gofyniad RhS 4.10 yn cael ei gyflawni drwy ynysu'r gwasanaethau Cynulliad o fewn cytundeb ar wahân, y gellid ei roi i'r Llywydd. Wrth ddod i'r penderfyniad hwnnw efallai y bydd yr Aelod am ymgynghori â'r Llywydd, y Clerc, neu aelod o'i Swyddfa, ond erys y mater yn un i'r Aelod benderfynu arno i ddechrau.

## ADRAN 7: METHIANT I GYDYMFFURFIO, A'R DREFN GWYNO

Mae'r cyfrifoldeb am sicrhau bod gofynion rheol sefydlog 4 a phenderfyniadau'r Cynulliad ar fuddiannau yn cael eu rhoi ar waith yn gorffwys i ddechrau gydag Aelodau'r Cynulliad. Priodol felly yw i'r canllawiau hyn amlinellu'r trefniadau ar gyfer gorfodi a chosbi mewn achosion o beidio â chydymffurfio.

### **7.1 Peidio â chydymffurfio - buddiannau uniongyrchol**

Mae Adran 72(6) Deddf Llywodraeth Cymru yn ei gwneud yn drosedd i Aelod gymryd rhan mewn unrhyw drafodion heb fod wedi cydymffurfio â'r rheolau sefydlog ar:

- gofrestru buddiannau
- datgan buddiannau (rhai cyfredol nid buddiannau i'r dyfodol - gweler paragraff 2.3)
- pleidleisio mewn trafodion
- eiriolaeth am dâl.

Mae Aelod sy'n euog o drosedd o'r fath yn agored ar euogfarn ddiannod i ddirwy heb fod yn uwch na lefel 5 ar y raddfa safonol. Ni all erlyniad ar sail peidio â chydymffurfio â'r rheolau sefydlog gael ei gychwyn ond gan y Cyfarwyddwr Erlyniadau Cyhoeddus ei hun, neu gyda'i ganiatâd.

Mae protocol ar gyfer delio â chwynion am weithredu'n groes i adran 72(6) y Ddeddf wedi'i lofnodi [ei negodi/cytuno arno] gyda Heddlu De Cymru a'r Cyfarwyddwr Erlyniadau Cyhoeddus. [DN - heddluoedd eraill] Mae copi o'r protocol neu wybodaeth am ei gynnwys ar gael o Swyddfa'r Llywydd.

### **7.2 Tynnu hawliau'n ôl a gwahardd - RhS 4.8 a 4.9**

Mae Adran 72(5)(a) y Ddeddf yn caniatáu i reolau sefydlog y Cynulliad gynnwys darpariaeth i'r Cynulliad wahardd o'i drafodion am gyfnod penodedig unrhyw Aelodau nad ydynt wedi cydymffurfio â, neu sydd wedi gweithredu'n groes i, y rheolau sefydlog ar gofrestru, datgan, pleidleisio ac eiriol. Ymdrinnir â'r rhain yn rheolau sefydlog 4.8 a 4.9.

### **7.3 Peidio â Chydymffurfio - Buddiannau Anuniongyrchol**

Mae penderfyniadau'r Cynulliad ar fuddiannau anuniongyrchol Aelodau yn mynd ymhellach na'r rheini sy'n ymwneud â buddiannau uniongyrchol yn y rheolau sefydlog. Ni fyddai methiant i gydymffurfio â'r penderfyniadau hyn yn drosedd o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru. Fodd bynnag, gallai fod yn destun cwyn i'r Pwyllgor Safonau Ymddygiad o dan reol sefydlog 16.1(i).

### **7.4 Y Pwyllgor Safonau Ymddygiad: rheol sefydlog 16**

Mae rheol sefydlog 16 yn nodi rôl y Pwyllgor Safonau Ymddygiad mewn perthynas â'r materion yr ymdrinnir â hwy yn y canllawiau hyn. Ei roi bennaf yw ymchwilio i, adrodd ar ac, os yw hynny'n briodol, argymhell gweithredu yng nghyswllt unrhyw g^wyn a gyfeirir ato gan y Llywydd bod Aelod heb gydymffurfio â'r rheolau sefydlog neu ag unrhyw benderfyniad gan y Cynulliad mewn perthynas â buddiannau ariannol neu fuddiannau eraill Aelodau. Yn sgîl cyflwyno adroddiad i'r Cynulliad mewn perthynas â methiant i gydymffurfio â'r rheolau sefydlog, gall y Cynulliad benderfynu gwahardd Aelod am gyfnod penodedig.

Yn ystod y cyfnod tra bo'r Aelod wedi ei wahardd nid oes hawl gan yr Aelod i dderbyn unrhyw gyflog gan y Cynulliad ac nid oes hawl ganddo neu ganddi i fynychu'r Cynulliad nac unrhyw un o'i bwyllgorau na'i is-bwyllgorau.

Mae'r sancsiynau uchod yn ychwanegol at y posibilrwydd o erlyniad o dan adran 72(6) Deddf Llywodraeth Cymru.

## 7.5 - Trefn Gwyno'r Cynulliad

Dylid cyfeirio cwynion, boed y rheini gan Aelodau'r Cynulliad neu aelod o'r cyhoedd, at y Llywydd ar ffurf ysgrifenedig.

Nid yw cydnabyddiaeth bod cwyn wedi'i derbyn gan y Llywydd i'w dehongli fel arwydd bod yna achos *prima facie* i ymchwilio iddo. Mae copi o drefn gwyno'r Cynulliad ar gael oddi wrth Ysgrifenyddiaeth y Pwyllgor Safonau yn Swyddfa'r Llywydd. Ym mis Mawrth 2000 penododd y Cynulliad Gyngorydd i roi cyngor a chymorth i'r Llywydd ar unrhyw fater yn ymwneud ag ymddygiad Aelodau ac i ymchwilio, ar wahoddiad Pwyllgor Safonau Ymddygiad y Cynulliad, i faterion ffeithiol sy'n deillio o unrhyw fater ger ei fron. Cytunwyd ar brotocol ar gyfer rôl y Cynghorydd a mynediad ato rhwng y Llywydd, y Pwyllgor a'r Cynghorydd. Mae mwy o fanylion i'w cael gan Ysgrifenyddiaeth y Pwyllgor Safonau, Swyddfa'r Llywydd.

### ATODIAD

#### Categoriâu y mae'n Ofyniad Statudol i'w Cofrestru a'u Datgan

Yn unol â'r Atodiad at reol sefydlog 4 mae'n rhaid i Aelodau'r Cynulliad gofrestru eu buddiannau yn y categorïau isod a'u datgan cyn siarad mewn trafodion y maent yn berthnasol iddynt. Cyn ystyried y manylion, dylai'r Aelodau nodi dau ofyniad cyffredinol a nodwyd yn yr atodiad at y rheolau sefydlog:

- 1) Caiff gweithgaredd am dâl ym meysydd cysylltiadau cyhoeddus, a chyngor ac

ymgyngoriaeth gwleidyddol yn ymwneud â swyddogaethau'r Cynulliad eu cynnwys yng Nghategori 2.

2) Mae Categoriâu 4 a 7 isod yn cynnwys buddiannau sydd yn eiddo i neu a roddir i briod yr Aelod yn annibynnol a dylid cofrestru'r rhain hefyd.

### **Categori 1: *Swyddi Cyfarwyddwyr:***

Swyddi cyfarwyddwyr a ddelir gan yr Aelod mewn cwmnïau cyhoeddus a phreifat gan gynnwys swyddi cyfarwyddwyr nad ydynt yn cael tâl amdanynt yn unigol ond lle telir cyflog drwy gwmni arall yn yr un grp.

Yn y Categori hwn, ac mewn categorïau eraill perthnasol, cynghorir Aelodau i gynnwys fel "tâl" nid yn unig gyflogau a ffioedd, ond hefyd unrhyw dreuliau, lwfansau a buddion trethadwy a dderbynnir, megis darparu car cwmni. Dylai Aelod ddatgan enw'r cwmni y mae'n dal swydd cyfarwyddwr ynddo a rhoi disgrifiad bras o fusnes y cwmni, lle nad yw hynny'n amlwg o'i enw. Yn ychwanegol at unrhyw swyddi cyfarwyddwyr am dâl, mae gofyn hefyd i Aelodau gofrestru/datgan unrhyw swyddi cyfarwyddwyr y maent yn eu dal ac sydd eu hunain heb dâl ond lle mae'r cwmnïau dan sylw yn gysylltiedig â, neu'n is-gwmnïau o, gwmni y mae ganddo ef neu ganddi hi swydd cyfarwyddwr am dâl ynddo.

### **Categori 2: *Cyflogaeth, Swydd, Proffesiwn, ayb Am Dâl***

Cyflogaeth, swydd, masnach, proffesiwn neu alwedigaeth (heblaw aelodaeth o'r Cynulliad) y mae'r Aelod yn cael tâl amdanynt, neu y mae gan yr Aelod unrhyw fuddiant ariannol ynddynt.

Yn y categori hwn dylid rhoi manylion unrhyw gyflogaeth y tu allan i'r Cynulliad ac unrhyw ffynonellau tâl nad ydynt yn disgyn yn glir o fewn unrhyw gategori arall. O ran cyflogaeth, dylai Aelodau ddatgan y cyflogwr neu'r cwmni a natur y busnes, a nodi natur y swydd sy'n cael ei dal yn y cwmni neu'r gwasanaethau y mae'r cwmni yn talu iddynt amdanynt. Dylai Aelodau sydd â swyddi gyda thâl fel ymgynghorwyr neu gynghorwyr nodi natur yr ymgynghoriaeth, er enghraifft "ymgyngorydd rheoli", "cynghorydd cyfreithiol", "ymgyngorydd seneddol a materion cyhoeddus".

Rhaid cynnwys unrhyw weithgaredd am dâl ym meysydd cysylltiadau cyhoeddus a chyngor ac ymgynghoriaeth gwleidyddol sy'n ymwneud â swyddogaethau'r Cynulliad yn y categori hwn. Mae hyn yn cynnwys unrhyw weithgaredd am dâl sy'n gysylltiedig ag unrhyw drafodion yn y Cynulliad, pwyllgor neu is-bwyllgor, noddi digwyddiadau yn adeiladau'r Cynulliad a chyflwyno sylwadau i Gabinet y Cynulliad neu unrhyw rai o'i aelodau. Dylai Aelodau'r Cynulliad gymryd gofal i sicrhau nad yw unrhyw weithgaredd o'r fath am dâl yn dod o fewn y diffiniad o eiriolaeth am dâl.

Mae angen cofrestru manylion cytundebau sy'n golygu darparu gwasanaethau am dâl yn rhinwedd swydd yr Aelod fel Aelod o'r Cynulliad hefyd o dan y categori hwn.

### **Categori 3: Enwau Cleientiaid**

Enwau cleientiaid pan fydd y buddiannau y cyfeirir atynt uchod yn cynnwys gwasanaethau gan yr Aelod sy'n deillio o'i aelodaeth o'r Cynulliad, neu sydd wedi'u cysylltu â hynny mewn unrhyw fodd.

Mewn perthynas ag unrhyw gyflogaeth am dâl a gofrestrwyd/datganwyd yng nghategori 1 (Swyddi cyfarwyddwyr) a chategori 2 (Cyflogaeth, swydd, proffesiwn, ayb am dâl), dylai unrhyw wasanaethau a ddarperir sydd a wnelont â, neu sy'n deillio o, sefyllfa'r Aelod fel Aelod gael eu cofrestru o dan y categori hwn. Dylid rhestru enwau pob cleient gan gynnwys cwmnïau a phartneriaethau y darperir gwasanaethau iddynt gyda'i gilydd ynghyd â natur busnes y cleient ym mhob achos. Lle bo Aelod yn derbyn tâl gan gwmni neu bartneriaeth sy'n gweithio mewn busnes ymgynghoriaeth ac sydd â'i gleientiaid neu ei chleientiaid ei hun, dylai'r Aelod restru unrhyw rai o'r cleientiaid hynny y darperir gwasanaethau neu gyngor iddynt, un ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.

Mae'r mathau o wasanaethau y bwriedir eu cynnwys yma yn cynnwys y rheini sy'n gysylltiedig ag unrhyw drafodion yn y Cynulliad, neu wasanaethau eraill sydd a wnelont ag aelodaeth. Nid oes gofyn i Aelod sydd â chleientiaid drwy gymhwyster proffesiynol nad oes a wnelo â'r Cynulliad (er enghraifft fel meddyg, cyfreithiwr neu gyfrifydd) gofrestru enwau'r cleientiaid hynny, cyhyd â'i bod yn glir y tu hwnt i unrhyw amheuaeth nad yw'r gwasanaethau a ddarperir yn cael eu darparu nac yn ymwneud mewn unrhyw fodd â swydd yr Aelod fel Aelod o'r Cynulliad.

O dan y categori hwn, os cyflogir Aelod fel cyngorydd Cynulliad gan ffyrm sydd ei hun yn ymgynghoriaeth ac sydd felly yn darparu cyngor a gwasanaethau o'r fath i'w chleientiaid, dylai'r Aelod ddadlennu'r rheini o blith cleientiaid yr ymgynghoriaeth y mae ganddo ef neu ganddi hi gyswllt uniongyrchol â hwy i'r diben o ddarparu cyngor neu wasanaethau sy'n ymwneud â'r Cynulliad neu sy'n elwa yn sgîl darparu cyngor neu wasanaethau o'r fath. Lle'r

enwir cwmni neu bartneriaeth fel cleient, dylid nodi natur busnes y cwmni neu bartneriaeth.

#### **Categori 4: Rhoddion, lletygarwch, buddion materol neu fantais faterol**

Rhoddion, lletygarwch, buddion materol neu fantais faterol, y mae eu gwerth yn uwch na'r hyn a bennir mewn unrhyw benderfyniad gan y Cynulliad, a geir gan yr Aelod neu, hyd y gyr yr Aelod, briod yr Aelod, gan gwmni, corff neu unigolyn mewn perthynas ag aelodaeth o'r Cynulliad neu'n deillio o hynny.

Penderfynodd y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai 1999 mai'r gwerthoedd ariannol penodedig y mae'n rhaid cofrestru/datgan rhoddion, lletygarwch ac unrhyw fuddion eraill uwchlaw iddynt yw:

(i) o ran rhoddion cyffyrddadwy (megis arian, gemwaith, llestri gwydr, ayb), £125;

(ii) o ran buddion eraill (megis lletygarwch, tocynnau i ddigwyddiadau chwaraeon a diwylliannol, rhyddhau rhag dyled, benthyciadau gostyngol, darparu gwasanaethau, ayb), 0.5 y cant o gyflog Cynulliad blynyddol crynswth sylfaenol Aelod o'r Cynulliad.

Dylid cofrestru/datgan unrhyw rodd, neu fuddiant, sy'n gysylltiedig mewn unrhyw ffordd ag aelodaeth o'r Cynulliad ac a roddir am ddim, neu am gost is nag sydd ar gael i aelodau'r cyhoedd fel arfer, pa bryd bynnag y mae gwerth y rhodd neu'r buddiant yn fwy na'r symiau a bennir yn (i) a (ii) uchod. Dylid cofrestru hefyd unrhyw rodd neu fuddiant cyffelyb a dderbynnir gan unrhyw gwmni neu gorff y mae gan yr Aelod fuddiant rheolaethol ynddo.

Mae rhoddion a buddion materol yn y categori hwn (a chategorïau eraill) wedi'u heithrio rhag yr angen i gofrestru/datgan os nad ydynt yn gysylltiedig mewn unrhyw ffordd ag aelodaeth o'r Cynulliad. O ganlyniad nid oes angen cofrestru/datgan rhoddion a dderbynnir gan Aelod ar ran y Cynulliad cyfan cyhyd â'u bod yn cael eu trosglwyddo i'r Cynulliad [ac y cedwir cofnod o berchnogaeth y Cynulliad o'r rhodd]. Mater i'r Aelod unigol yw penderfynu yn y lle cyntaf a yw'r eithriad hwn yn berthnasol mewn unrhyw achos penodol. Os oes unrhyw ansicrwydd dylid cofrestru'r rhodd.

Mae'r cyfeiriadau at Aelod yn y categori hwn yn cynnwys cyfeiriadau at briod Aelod os yw'r priod, hyd y g^wyr yr Aelod, wedi derbyn rhoddion neu lletygarwch sydd mewn unrhyw ffordd yn gysylltiedig â neu'n deillio o aelodaeth yr Aelod o'r Cynulliad

## Categori 5: *Contractau gyda'r Cynulliad*

Unrhyw dâl neu fudd materol y mae'r Aelod yn ei gael gan unrhyw gwmni preifat neu gyhoeddus neu unrhyw gorff arall sydd wedi tendro, neu sy'n tendro, am gontract gyda'r Cynulliad, neu sy'n meddu ar gontract.

Dylai Aelodau gofrestru/datgan ffynhonnell pob tâl neu fudd materol a dderbynnir gan unrhyw gwmni neu gorff arall sydd wedi tendro, neu sy'n tendro, am gontractau gyda'r Cynulliad. Mater i'r Aelod yw penderfynu beth sydd yn fudd materol, ond yn amlwg byddai angen i unrhyw roddion neu letygarwch nad ydynt yn gofrestradwy o dan gategori 4 uchod ond a roddir gan gwmni sydd â chysylltiadau contractyddol â'r Cynulliad gael ei nodi yn y categori hwn.

## Categori 6: *Nawdd ariannol:*

Nawdd ariannol (i) fel ymgeisydd ar gyfer ethol i'r Cynulliad, lle, hyd y gyr yr Aelod, mae'r nawdd mewn unrhyw achos yn fwy na 25 y cant o gostau etholiad yr ymgeisydd, neu (ii) fel Aelod o'r Cynulliad gan unrhyw unigolyn neu gorff, gan ddatgan a yw unrhyw nawdd o'r fath yn cynnwys unrhyw dâl i'r Aelod neu unrhyw fudd materol neu fantais faterol.

Mae'r categori hwn yn delio â nawdd gan gwmnïau, undebau llafur, cyrff proffesiynol, cymdeithasau masnach a chyrff eraill. O dan y categori hwn a pharagraff 1 o bennawd cyffredinol yr Atodiad at y rheolau sefydlog, mae gofyn i'r Aelod gofrestru/datgan ffynhonnell unrhyw gyfraniad tuag at ei gostau etholiad ef neu ei chostau etholiad hi sydd yn fwy na 25 y cant o gyfanswm y costau hynny. Yn achos Aelod a etholwyd o blith gr<sup>^</sup>wp o ymgeiswyr ar restr plaid, mae'r trothwy o 25 y cant yn cyfeirio at y costau etholiad a achoswyd gan neu ar ran y gr<sup>^</sup>wp hwnnw o ymgeiswyr ar restr plaid fel y'u cynhwysir yn y datganiad am gostau etholiad sy'n ofynnol o dan erthygl 55 Gorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cynrychiolaeth y Bobl) 1999. (Cyflwynir y datganiad gan swyddog enwebu cofrestredig pob plaid sydd wedi cyflwyno rhestr ar gyfer o leiaf un rhanbarth etholiadol yn etholiad y Cynulliad ac er bod y datganiad yn ymwneud â chostau'r blaid dros yr etholiadau yn eu cyfanrwydd mae'n rhaid rhoi dadansoddiad unigol mewn perthynas â phob asiant etholiadol ar ran pob gr<sup>^</sup>wp o ymgeiswyr ar restr plaid.)

Yn unol â rheol sefydlog 4.4, dylai Aelodau rhanbarth ddiweddarau'r Gofrestr mewn perthynas â Chategori 6 cyn pen 4 wythnos i'r datganiad gael ei gyflwyno. Mae is-adran (ii) o'r categori hwn yn ymdrin â mathau eraill o nawdd ariannol. Bwriedir i hyn gynnwys unrhyw gefnogaeth reolaidd neu barhaus oddi wrth bersonau gan gynnwys cwmnïau neu gyrff y mae'r Aelod yn derbyn unrhyw fudd ariannol neu faterol oddi wrthynt i'w gynorthwyo/i'w chynorthwyo gyda'i rôl fel Aelod o'r Cynulliad.



Os mai cwmni yw'r noddwr dylid nodi natur ei fusnes. Dylai Aelodau gofrestru unrhyw drefniant nawdd ariannol y mae ganddynt hwy yn bersonol ran ynddo, pa un a ydynt yn derbyn tâl personol ai peidio.

Lle darperir gwasanaeth cynorthwy-ydd ymchwil neu ysgrifenyddes gyda'r cyflog yn cael ei dalu, yn llwyr neu yn rhannol, gan gorff allanol, a lle darperir llety am ddim neu gyda nawdd at ddefnydd yr Aelod, ar wahân i lety a ddarperir yn gyfan gwbl gan gangen y blaid yn yr etholaeth, dylid cofrestru hynny, fel sy'n briodol, un ai yn yr adran hon neu o dan gategori 4 "Rhoddion, lletygarwch, buddion materol neu fantais faterol". Penderfynodd y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai 1999 bod llety a ddarperir gan awdurdod lleol neu gorff arall heb unrhyw gost, neu am gost nodedig, i Aelod yn unswydd i'r pwrpas o gynnal cymorthfeydd etholaeth wedi ei eithrio rhag yr angen i gofrestru.

Dylai Aelodau hefyd gofrestru a datgan unrhyw roddion sylweddol a roddir gan gorff neu gwmni ar sail reolaidd i gangen eu plaid yn yr etholaeth lle bo cyswllt uniongyrchol rhwng rhoddion o'r fath â'u hymgeisyddiaeth neu eu haelodaeth hwy o'r Cynulliad. Penderfynodd y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai 1999 fod "rhoddion i gael eu hystyried yn nawdd ariannol os oes perthynas uniongyrchol rhwng rhoddion o'r fath mewn unrhyw flwyddyn ag ymgeisyddiaeth y person i gael ei ethol i, neu aelodaeth y person o, y Cynulliad a'u bod yn werth o leiaf £500 (ac mae'r cyfeiriadau uchod at roddion yn cynnwys rhodd unigol)." Fodd bynnag, nid yw rhoddion a roddir yn uniongyrchol i gangen plaid mewn etholaeth fel mynegiant o gefnogaeth wleidyddol gyffredinol, nad ydynt yn gysylltiedig ag ymgeisyddiaeth yr Aelod neu ei (h) aelodaeth o'r Cynulliad, yn dod oddi mewn i benderfyniad y Cynulliad.

Yn yr un modd nid oes raid cofrestru rhodd gan undeb llafur i gangen plaid mewn etholaeth lle nad yw'n gysylltiedig â hyrwyddo ymgeisydd penodol am sedd yn y Cynulliad neu Aelod penodol.

Fodd bynnag, dylid ystyried bod cefnogaeth ariannol i Aelod gan undeb llafur yn dod oddi mewn i baragraff 6 a dylid ei chofrestru (ar yr amod wrth gwrs ei bod yn fwy na 25% o'r costau etholiad) hyd yn oed lle bo'r undeb llafur ynghlwm wrth y blaid wleidyddol dan sylw.

## Categori 7: Ymweliadau tramor

*Ymweliadau tramor:* Gyda'r eithriadau a bennir mewn unrhyw benderfyniad a wneir gan y Cynulliad, ymweliadau tramor a wneir gan yr Aelod neu briod yr Aelod mewn perthynas ag aelodaeth o'r Cynulliad neu'n deillio o hynny pan na fydd cost yr ymweliad wedi'i thalu'n llwyr gan yr Aelod neu ag arian cyhoeddus y Cynulliad.

Dylai'r Aelod roi dyddiad, cyrchfan a diben yr ymweliad, ac enw'r llywodraeth, corff, cwmni neu unigolyn a dalodd y gost. Lle'r ysgwyddwyd rhan yn unig o'r gost gan ffynhonnell allanol (er enghraifft, cost llety ond nid y costau teithio), dylid nodi'r manylion hynny yn fyr. Lle trefnwyd ymweliad tramor gan grŵp Cynulliad o'r holl bleidiau ond na thalwyd amdano gan y Cynulliad na chan grŵp plaid, nid yw'n ddigonol enwi'r grŵp fel noddwr yr ymweliad: dylid enwi'r Llywodraeth, corff, cwmni neu berson a dalai'r gost yn y pen draw.

Penderfynodd y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai 1999 nad oes angen cofrestru'r categorïau isod o ymweliadau ond y dylid eu datgan pan fônt yn berthnasol yn nhrefodion y Cynulliad.

- i. Ymweliadau y telir amdanynt gan, neu yr ymgwymerir â hwy ar ran y Cynulliad neu a wneir ar ran corff rhyngwladol y perthyn y Cynulliad iddo;
- ii. Ymweliadau tramor gyda, neu ar ran, un o Bwyllgorau'r Cynulliad;
- iii. Ymweliadau a drefnir gan ac y telir amdanynt yn gyfan gwbl gan blaid wleidyddol yr Aelod ei hun;
- iv. Ymweliadau y telir amdanynt yn gyfan gwbl gan un o sefydliadau'r Undeb Ewropeaidd neu gan un o grwpiau gwleidyddol Senedd Ewrop.

Mae ymweliadau nad oes cysylltiad o gwbl rhyngddynt ag aelodaeth o'r Cynulliad hefyd wedi'u heithrio rhag yr angen i gofrestru ond dylid cofrestru ymweliadau sy'n cyfuno dyletswyddau cyhoeddus gyda dibenion preifat onid ymgwymerir â'r dyletswyddau cyhoeddus yn ystod ymweliadau y darperir ar eu cyfer drwy unrhyw un o gymalau (i) i (iv) uchod neu oni bai bo'r Aelod yn talu'r gost yn llawn.

## Categori 8: *Tir ac Eiddo*

***Tir ac Eiddo:*** Unrhyw dir neu eiddo, heblaw unrhyw gartref a ddefnyddir fel preswylfan bersonol gan yr Aelod neu briod yr Aelod, y mae iddo werth sylweddol fel y'i pennir mewn unrhyw benderfyniad gan y Cynulliad neu y ceir incwm sylweddol drwyddo.

Dylai cofnodion fod yn weddol benodol ynglŷn â natur yr eiddo a'r lleoliad cyffredinol, er enghraifft:

"Coetir ym Meirionydd"

"Fferm laeth ym Mro Morgannwg"

"3 eiddo preswyl ar rent yn Llandudno".

Penderfynodd y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai 1999 fod "gwerth sylweddol" yn golygu swm sy'n cyfateb i gyflog blynyddol crynswth sylfaenol Aelod o'r Cynulliad a bod "incwm sylweddol" yn golygu swm sy'n cyfateb i 10 y cant o gyflog blynyddol crynswth sylfaenol Aelod o'r Cynulliad.

Mae'n bosibl i Aelod gael mwy nag un cartref "a ddefnyddir fel preswylfan bersonol yr Aelod neu briod yr Aelod". Nid oes raid cofrestru eiddo o'r fath.

### **Categori 9 : Cyfranddaliadau**

Enwau cwmnïau neu gyrff eraill yn y rhai y mae gan yr Aelod, naill ai ar ei ben neu ar ei phen ei hun, neu gyda'i briod neu ei phriod ac unrhyw blant dibynnol, neu ar eu rhan hwy, fuddiant buddiol mewn cyfranddaliadau y mae eu gwerth mewn enw'n fwy nag un y cant o'r cyfalaf cyfranddaliadol a ddyroddwyd, neu'n llai nag un y cant ond yn fwy na swm a bennir mewn unrhyw benderfyniad gan y Cynulliad.

Penderfynodd y Cynulliad ar 19<sup>eg</sup> Mai 1999 fod "yn rhaid cofrestru yng nghyswllt cyfranddaliadau y mae eu gwerth mewn enw yn llai nag 1% o'r cyfalaf cyfranddaliadol a ddyroddwyd lle bo gwerth y cyfranddaliadau hynny yn fwy na £25,000".

Wrth benderfynu a yw cyfranddaliadau yn gofrestradwy/datganadwy o dan y meini prawf a nodir uchod, dylai Aelodau gynnwys nid yn unig ddaliadau y mae ganddynt hwy eu hunain fuddiant buddiol ynddynt ond hefyd y rheini lle mae'r buddiant yn cael ei ddal ar y cyd â, neu ar ran, eu priod neu blant dibynnol. Ar gyfer pob cyfranddaliad, dylai'r cofnod ddatgan enw'r cwmni neu'r corff, nodi'n fyr natur ei fusnes a'i gwneud yn glir pa un neu rai o'r meini prawf cofrestru sydd yn gymwys.

### **Categori 10: Cyrff cyhoeddus**

Aelodaeth neu gadeiryddiaeth gyda thâl neu'n ddi-dâl a ddelir gan yr Aelod ar unrhyw gorff a ariennir yn llwyr neu'n rhannol gan y Cynulliad.

Mae gan y Cynulliad bwerau ariannu helaeth mewn perthynas â chyrff cyhoeddus a dylid cofrestru unrhyw gysylltiad ffurfiol sydd gan Aelod gyda chyrff o'r fath fel aelod neu gadeirydd. Lle bo gan Aelod o'r Cynulliad gysylltiad fel aelod neu gadeirydd â chorff

gwirfoddol neu gorff arall sy'n derbyn cyllid gan y Cynulliad, dylid cofrestru/datgan hynny. Dylid ceisio cyngor y Llywydd, y Clerc neu aelodau o'i Swyddfa, i ganfod a yw corff yn cael ei gyllido'n gyfan gwbl neu'n rhannol gan y Cynulliad.

## **Categori 11: Seiri Rhyddion**

Aelodaeth o'r Seiri Rhyddion.

Rhaid cofrestru aelodaeth o'r Seiri Rhyddion.

*Swyddfa'r Llywydd*